

Л. С. Тараненко
старший викладач кафедри трудового,
земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права

УДК 631.115:338.43

НОВЕ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО УДОСКОНАЛЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаються питання щодо подальшого удосконалення діяльності сільськогосподарських дорадчих служб з врахуванням Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” від 2 грудня 2010 року № 2754-VI. Дано визначення сільськогосподарської дорадчої діяльності, поняття та порядок реєстрації суб’єктів надання дорадчих послуг, наведені основні ознаки такої діяльності.

Ключові слова: поняття проблеми, ознаки дорадчої діяльності, суб’єкти дорадчих послуг, сільськогосподарський дорадник, повноваження Міністерства аграрної політики та продовольства в організації дорадчої діяльності

Актуальність проблематики цієї статті зумовлено, передусім, тим, що в сучасних умовах аграрної реформи в Україні чільне місце займають проблеми забезпечення конституційних прав та інтересів сільськогосподарських товаровиробників. Однією з таких проблем є надання суб’єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості та сільському населенню, дорадчих послуг з питань економіки, технологій сільськогосподарського виробництва, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології, сприяння поширенню та впровадженню у сільськогосподарське виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень служб сільськогосподарської діяльності.

Певні особливості сільськогосподарської дорадчої діяльності досліджуються вченими-економістами та вченими-юристами аграрниками Наукові праці з цього питання присвятили такі вчені, як: П. Саблук, Р. Шмідт, М. Зубець, Р. Корінець, О. Кочетков, А. Цвігун, В. Єрмоленко, Е. Позняк, М. Лобанів, Л. Середа, С. Домбровський, В. Кошелев та інші.

Однак у дослідженнях цих вчених в основному розглянуті окремі аспекти правового регулювання сільськогосподарської дорадчої діяльності лише в тому числі із врахуванням Закону України “Про сільськогосподарську діяльність” від 17 червня 2004 року [1]. *Залишилися не повністю дослідженими питання щодо створення, ведення реєстрів дорадників і дорадчих служб та який орган видає сертифікати на право на надання дорадчих послуг і визначає порядок надання інформації з реєстрів та забезпечує на відповідній основі доступ до даних цих реєстрів. Не визначено, хто приймає рішення про внесення заявника до реєстру дорадчих служб та відмову у внесенні до цього реєстру. Також, Законом від 17.06.2004 р. не було визначено підстави для відмови у внесенні до реєстру дорадчих служб та видачі сертифікату, який орган має право приймати рішення про виключення дорадчої служби з реєстру дорадчих служб та анулювання сертифіката і в яких випадках та яка оплата здійснюється за видачу сертифікату? Не було вирішено питання про порядок оскарження рішення про відмову у внесенні до Реєстру дорадчих служб та видачі сертифіката, призупинення дії сертифікату, виключення з Реєстру дорадчих служб та анулювання сертифікату.*

Тому, основним завданням цієї роботи відповідно до нового Закону України “Про

внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську діяльність” [3], є дослідження та аналіз вказаних правових питань, які стосуються діяльності сільськогосподарських дорадчих служб.

Дійсно, в аграрному праві виник новий інститут — сільськогосподарське дорадництво. Поняття цього правового інституту на законодавчому рівні закріплено у Законі України “Про сільськогосподарську діяльність” [1]. Зокрема, у ст. 1 цього Закону вказується, що під сільськогосподарською дорадчою діяльністю слід розуміти сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань.

Цим Законом визначено особливості правового регулювання дорадництва у сільському господарстві, норми якого спрямовані у наданні сільськогосподарських дорадчих послуг юридичним і фізичним особам, які займаються виробництвом сільськогосподарської продукції. У цих суб’єктах сільськогосподарського виробництва виникають наступні проблеми:

- неналежна ефективність діючого порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників, спеціалістів та спеціалістів сільськогосподарських підприємств;

- невідповідність отриманих знань вимогам щодо ефективного ведення сільськогосподарського виробництва;

- відсутність практичного досвіду роботи і навичок з пошуку та використання конкурентних переваг на ринку сільськогосподарської продукції;

- недостатні джерела доходів особистих селянських та інших господарств та відсутність у значної частини сільського населення мотивації до продуктивної праці і підвищення рівня свого добробуту;

- нерозвинутість інфраструктури аграрного ринку та значне припинення функціонування об’єктів соціальної сфери у сільській місцевості;

- недостатнє впровадження нових наукових розробок у сільськогосподарське виробництво;

- ускладнення вимог щодо оформлення документів, необхідних для участі в цільових державних програмах щодо підтримки розвитку різних галузей сільського господарства та сільської місцевості;

- відсутність оперативних каналів доступної інформації з питань державної аграрної політики та підтримки галузей сільського господарства, результатів моніторингу внутрішнього і зовнішнього ринку сільськогосподарської продукції, а також фінансових і матеріально-технічних засобів для її виробництва;

- майже відсутні спеціалісти юристи-аграрники, які б надавали ефективні правові поради з питань аграрного, земельного та іншого законодавства, яке регулює діяльність сільськогосподарських товаровиробників.

Слід погодитись з В. М. Єрмоленко і про те, що існують такі основні ознаки, які дають можливість визначити основну сутність і зміст сільськогосподарського дорадництва [2, с. 382–383].

Першою ознакою є те, що необхідність дорадництва викликається значними потребами товаровиробників сільськогосподарської продукції рослинного і тваринного походження.

Другою ознакою слід вважати сукупність дій та відповідних заходів по організації навчання вчених фахівців, це: сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських експертів-дорадників, спрямованих на вирішення вищезазначених проблем, які виникають повсякденно у сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах, особистих селянських та інших господарствах, що виробляють сільськогосподарську продукцію.

Третьою ознакою є мета сільськогосподарського дорадництва. Такою ознакою є підвищення рівня відповідних знань та вдосконалення практичної діяльності по

виробництву сільськогосподарської продукції.

Таким чином, діяльність сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських експертів–дорадників спрямовується на надання дорадчих послуг:

- виробникам сільськогосподарської продукції;
- несільськогосподарським підприємцям у сільській місцевості;
- органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування та сільським територіальним громадам;
- сільській молоді шляхом реалізації молодіжних програм;

Отже, сільськогосподарське дорадництво — це сукупність дій та заходів спеціально навчених фахівців, тобто сільськогосподарських дорадників, спрямованих на підвищення рівня комплексу знань юридичного, організаційно–управлінського, технічного технологічного та економічного характеру тощо, необхідних для підвищення ефективності ведення сільськогосподарського виробництва, спрямованих на підвищення рівня знань та вдосконалення практичних навичок прибуткового ведення господарства суб'єктами аграрних правовідносин в сільському господарстві України.

До суб'єктів по наданню дорадчих послуг Закон України “Про сільськогосподарську діяльність” також відносить сільськогосподарські дорадчі служби з правами юридичної особи різної організаційно-правової форми та форми власності, які наділені правом здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності [1]. Відповідно до абз. 7 ст. 1 Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”, під сільськогосподарською дорадчою службою (далі — дорадча служба) є юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, структурний підрозділ аграрного навчального закладу, науково-дослідної установи, який внесений до Реєстру дорадчих служб, здійснює дорадчу діяльність, у складі якого працює не менше трьох дорадників, які пройшли реєстрацію відповідно до законодавства і внесені до Реєстру дорадників [3].

Таким чином, цей закон конкретно встановив вимогу щодо мінімальної кількості трьох сільськогосподарських дорадників у складі кожної дорадчої служби з правами юридичної особи, і як обов'язкову умову її державну реєстрацію.

Ст. 1 Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” [1] визначено конкретно поняття, хто ж є сільськогосподарським дорадником. Це — фізична особа, яка професійно проводить дорадчу діяльність і вона при цьому повинна скласти кваліфікаційний іспит та одержати кваліфікаційне свідоцтво і бути внесена до Реєстру сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських дорадників (далі — Реєстр дорадників). У наданні сільськогосподарським підприємствам та сільському населенню дорадчі послуги надають ще сільськогосподарські експерти–дорадники. Змінами до цієї статті дано визначення про те, що слід розуміти під сільськогосподарським експертом–дорадником (далі — експерт–дорадник), як фізична особа. Ця особа проводить дорадчу діяльність *не на постійній основі*, має достатній фаховий рівень та одержала кваліфікаційне свідоцтво, відповідно до вимог законодавства, і надає дорадчі послуги на запит дорадчих служб та дорадників. Експертами–дорадниками є працівники відповідних закладів науки та освіти, інші вузькоспеціалізовані фахівці, які внесені до Реєстру дорадників.

Головною відмінністю між цими двома різновидами сільськогосподарських дорадників, як фізичних осіб, є характер надання дорадчих послуг. Як зауважує В. М. Єрмоленко, якщо для дорадника це основний вид діяльності, тобто надання дорадчих послуг здійснюється постійно і є його професією, тому експерт–дорадник надає послуги періодично у міру виникнення потреби у його знаннях [2, с. 383–384]. Така потреба виникає, коли вимагається вузькоспеціалізована консультація у відповідній галузі, де експерт–дорадник є визнаним фахівцем. Наприклад, у разі застосування нової сільськогосподарської техніки потребується порада фахівця інженерного профілю, який добре знає її переваги і недоліки. При застосуванні новітньої технології в галузях рослинництва і тваринництва та ветеринарії виникає потреба у залученні фахівців агронома, зоотехніка, ветеринарного лікаря. При застосуванні норм аграрного,

земельного, господарського та іншого чинного законодавства необхідний фахівець правознавства. Отже, як правило, експерти–дорадники повинні бути працівниками науково-дослідних установ, аграрних і юридичних вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації.

Крім того, слід відмітити, що до повноважень центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики — Міністерства аграрної політики та продовольства України [4], крім повноважень, визначених Законом України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” [1] щодо:

— внесення пропозицій щодо формування державної політики в галузі дорадчої діяльності;

— участі у розробленні та реалізації загальнодержавних програм дорадчої діяльності;

— здійснення державного регулювання в галузі дорадчої діяльності;

— розроблення та затвердження відповідно до закону нормативно-правових актів, норм і правил у галузі дорадчої діяльності, Законом від 02.12.2010 р. № 2754–VI віднесено до обов’язку цього органу створення, ведення реєстрів дорадників і дорадчих служб та видачу сертифіката на право надання дорадчих послуг [3].

У цьому Законі також суттєво змінено текст ст. 9. Зокрема, Міністерство аграрної політики та продовольства, як центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики, створює і веде реєстри дорадників і дорадчих служб, визначає порядок надання інформації з них та забезпечує безоплатний доступ до даних цих реєстрів через свій офіційний сайт. Цим Законом встановлено, що інформація з реєстрів дорадників і дорадчих служб є відкритою та доступною для юридичних і фізичних осіб, незалежно від форми власності і господарювання. Законом визначено, що положення про реєстри дорадників і дорадчих служб, форма сертифіката, порядок його видачі, призупинення та/або анулювання затверджуються лише Кабінетом Міністрів України. Встановлено, що рішення про внесення заявника до Реєстру дорадчих служб та видачу йому сертифіката або про відмову у внесенні до цього Реєстру та видачі сертифіката приймається центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики протягом п’яти робочих днів з дня надходження заяви та відповідних документів. Також визначено, що підставами для відмови у внесенні до Реєстру дорадчих служб та видачі сертифіката є:

— невідповідність поданих документів вимогам законодавства;

— виявлення у поданих документах недостовірної інформації.

Рішення про призупинення дії сертифіката також приймається центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики у разі порушення дорадчою службою вимог щодо обов’язкової мінімальної кількості дорадників у складі дорадчої служби.

Міністерство аграрної політики та продовольства України наділено правом приймати рішення про поновлення дії сертифіката після усунення дорадчою службою порушень, що зумовили зупинення його дії.

Приймання рішення про виключення дорадчої служби з Реєстру дорадчих служб та анулювання сертифіката здійснюється також центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики при такій умові:

— подання дорадчою службою заяви про виключення з Реєстру дорадчих служб та анулювання сертифіката;

— наявності відомостей про припинення юридичної особи як дорадчої служби;

— неподання у встановлений строк інформації про зміни, внесені до документів, які додаються до заяви про внесення до Реєстру дорадчих служб та одержання сертифіката.

Також цією ст. 9 нового Закону визначено конкретно, що дія сертифіката припиняється з дня прийняття центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики рішення про його анулювання. Законом визначено, що сертифікат видається на п’ять років. Крім того, конкретно встановлено, що вартість сертифіката не може

перевищувати витрати центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики на розгляд заяви про включення до Реєстру дорадчих служб, друк і його видачу.

Рішення центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики про відмову у внесенні до Реєстру дорадчих служб та видачі сертифіката, призупинення дії сертифіката, виключення з Реєстру дорадчих служб та анулювання сертифіката може бути оскаржено до суду.

Новим Законом також змінено редакцію ч. 3 ст. 10. Якщо в Законі від 17.04.2004 р. цією статтею було встановлено, що підвищення кваліфікації дорадників та експертів–дорадників здійснювалося за напрямками, зазначеними у кваліфікаційному свідоцтві, на умовах укладеного контракту про оплату навчання саморегульованою організацією — Всеукраїнською громадською професійною організацією. Ця організація згідно вимог ста. 8 Закону України від 17.06.2004 р., була створена за рішенням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики — Міністерством аграрної політики України і об'єднує суб'єкти дорадчої діяльності в сільському господарстві України. На сьогодні Порядок встановлення статусу саморегульованої організації визнається центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики у відповідності до рішення Кабінету Міністрів України.

Підвищення кваліфікації дорадників та експертів–дорадників з 05.01.2011 р. здійснюється не менше одного року на п'ять років, що є необхідною умовою для здійснення професійної діяльності у сфері сільськогосподарського дорадництва.

Також закон визначає по-новому те, що центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики здійснює фінансування професійної підготовки дорадників та експертів–дорадників *не у межах фінансування державної цільової програми дорадчої діяльності*, а відповідно до обсягів державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою на відповідний рік у межах асигнувань, затверджених у державному бюджеті на зазначені цілі.

У прикінцевих положеннях вказується, що новий закон України “Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” набирає чинності з дня його опублікування, який опубліковано в газеті “Голос України” № 1 від 05.01.2011 р. Цим Законом зобов'язано уряд України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади привести свої нормативно-правові акти у відповідності до його вимог [3].

Вважаємо, що окремі проблеми організації сільськогосподарських дорадчих служб вирішать внесені зміни і доповнення Законом України до Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” [3]. Такі суттєві зміни, певною мірою сприяють належному забезпеченню виконання законодавства України про сільськогосподарську дорадчу діяльність в частині подання суб'єктам аграрного сектору економіки України допомоги у підвищенні їх рівня знань та вдосконаленні практичних навичок у веденні належного сільськогосподарського виробництва на рентабельній основі.

Список використаних джерел

1. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України від 17.06.2004 р. № 1807–IV [Текст] / ВВР. — 2004. — № 38. — Ст. 470.
2. Єрмоленко, В. М. Правове забезпечення сільськогосподарського дорадництва [Текст] / В. М. Єрмоленко // Аграрне право України : [підруч.] / [В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк, та ін.] ; за заг. ред. В. С. Єрмоленко. — К. : Юрінком Інтер, 2010. — 608 с.
3. Про внесення змін до Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” : Закон України від 02.12.2010 р. № 2754–VI [Текст] // ОВУ. — 2010. — № 101. — Ст. 3613.
4. Про оптимізації системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 09.12.2010 р. № 1085/2010 [Текст] // ОВУ. — 2010. — № 94. — Ст. 3334.

*Рекомендовано до друку кафедрою трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 6 від 11 січня 2011 року)*

Надійшла до редакції 25.01.2010

Тараненко Л. С. Новое в законодательстве о дальнейшем совершенствовании сельскохозяйственной совещательной деятельности

Рассматриваются вопросы о дальнейшем усовершенствовании деятельности сельскохозяйственных совещательных служб в соответствии с новым законом Украины "О внесении изменений к Закону Украины "О сельскохозяйственной совещательной деятельности" от 2 декабря 2010 г., № 2754-VI. Определено понятие сельскохозяйственной совещательной деятельности и порядок регистрации субъектов сельскохозяйственного предоставления совещательных услуг, наведены основные признаки такой деятельности.

Ключевые слова: *понятие, проблемы, признаки совещательной деятельности, субъекты совещательных услуг, сельскохозяйственный советник, полномочия Министерства аграрной политики и продовольствия в организации совещательной деятельности.*

Taranenko, L. S. New Legislation Concerning the Agricultural Deliberative Service Improvement

Questions as to the following improvement of the deliberative services agricultural activity taking into account the Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine" on agricultural deliberative activity" are revised, as of the 2nd of December 2010 № 2754-VI. The definition of agricultural deliberative activity is explained, the idea and order of registration of the subjects providing of deliberative services, and the main features of such activity are given.

Key words: *idea, problems, features, deliberative activity, subjects of deliberative services, deliberative service worker in agriculture, the powers of the ministry of agrarian policy and provision in the deliberative activity organization.*

